

Giáo dục giá trị yêu nước qua chủ đề học tập cho học sinh trung học phổ thông

Lê Thị Sông Hương¹, Đặng Thị Phương²

¹ Email: songhuong1204@gmail.com

² Email: dangphuong221187@gmail.com

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
52 Liễu Giai, Ba Đình, Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: *Giáo dục giá trị yêu nước cho học sinh trung học phổ thông là nhiệm vụ quan trọng và cấp thiết, đặc biệt là trong bối cảnh xã hội đang có dấu hiệu xuống cấp về văn hóa và đạo đức. Việc xác định yêu nước là giá trị cốt lõi cần hình thành ở học sinh, từ đó xây dựng nội dung và phương pháp giáo dục phù hợp, nhằm khắc phục tình trạng nhiều học sinh biết về giá trị yêu nước nhưng không hành động theo chuẩn giá trị. Bài viết tập trung phân tích và đưa ra một số luận điểm căn bản đồng thời minh họa giá trị yêu nước qua thiết kế chủ đề cụ thể, giúp trả lời câu hỏi: Những biểu hiện và hành động nào cần hình thành ở học sinh trung học phổ thông nhằm thể hiện được giá trị yêu nước trong bối cảnh hiện nay.*

TỪ KHÓA: *Giá trị; giá trị yêu nước; học sinh trung học phổ thông.*

→ Nhận bài 01/7/2020 → Nhận bài đã chỉnh sửa 16/7/2020 → Duyệt đăng 05/12/2020.

1. Đặt vấn đề

Bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam được thể hiện thành vô số giá trị văn hóa tiêu biểu, trong các giá trị văn hóa đó, *yêu nước* được coi là giá trị hàng đầu trong truyền thống bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam. Quá trình mở cửa, hội nhập là những yếu tố then chốt thúc đẩy sự chuyển đổi thang giá trị và nhân cách con người Việt Nam, lòng yêu nước của nhân dân đã bị phân hóa theo các cấp độ khác nhau. Nhiều giá trị trong đời sống cũng bị biến đổi, đảo chiều. Vì vậy, Đảng Cộng sản Việt Nam chủ trương: *“Góp phần giữ gìn và phát triển các giá trị truyền thống của văn hóa, con người Việt Nam, nuôi dưỡng, giáo dục (GD) thế hệ trẻ. Đúc kết và xây dựng hệ giá trị chung của con người Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế”* [1].

Chương trình (CT) GD phổ thông (GDPT) tổng thể (2018) và CT GD cấp Trung học phổ thông (THPT) môn Lịch sử đã nhấn mạnh đến việc phát triển năng lực (NL) và rèn luyện các phẩm chất cho học sinh (HS). Trong đó, yêu nước là phẩm chất và cũng là giá trị cốt lõi được đưa vào CT. Ở cấp THPT, GD giá trị cho HS là nhiệm vụ quan trọng và cấp thiết, đặc biệt là trong bối cảnh xã hội đang có dấu hiệu xuống cấp về văn hóa và đạo đức. Xác định yêu nước là giá trị cốt lõi cần hình thành ở HS, từ đó xây dựng nội dung và phương pháp GD phù hợp, khắc phục tình trạng nhiều HS biết về giá trị nhưng không hành động theo chuẩn giá trị, do nhận thức chưa được chuyên thành niềm tin hay giá trị của chính các em. Bài viết này tập trung phân tích và đưa ra một số luận điểm căn bản đồng thời minh họa giá trị yêu nước qua thiết kế chủ đề cụ thể, giúp trả lời câu hỏi: Những biểu hiện và hành động nào cần hình thành ở HS THPT nhằm thể hiện được giá trị yêu nước trong bối cảnh hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm giá trị và giá trị yêu nước

Giá trị là thuộc tính của đối tượng, hiện tượng, hành động, ... trong đó ý nghĩa (tích cực, tốt đẹp, đáng quý, có ích, ...) của chúng đối với xã hội, với cá nhân hoặc nhóm được thể hiện [2, tr.468].

Yêu nước là tổ hợp những cảm xúc thiêng liêng, tích cực (thân thương, tự hào, trân quý, ...) về quê hương, Tổ quốc của mình [3, tr.29].

2.2. Biểu hiện của giá trị yêu nước cần hình thành ở học sinh trung học phổ thông

a. Biểu hiện của giá trị yêu nước truyền thống

Chủ nghĩa yêu nước Việt Nam truyền thống là cơ sở của chủ nghĩa anh hùng, tinh thần đoàn kết, đức tính cần cù, chịu khó, lối sống lành mạnh, lạc quan, yêu đời của nhân dân Việt Nam, làm nên cốt cách Việt Nam. Được xem như một giá trị cao nhất trong truyền thống bản sắc văn hóa dân tộc, chủ nghĩa yêu nước Việt Nam thể hiện trên nhiều phương diện, trước hết là tình yêu quê hương, đất nước và nỗ lực xây dựng quê hương giàu đẹp. Dưới góc độ văn hóa, yêu nước còn được biểu hiện ở ý chí tự lực tự cường, đem sức ta giải phóng cho ta. Yêu nước còn là niềm tự hào và tự tôn dân tộc, xuất phát từ cội nguồn và hướng về cội nguồn, nâng cao vị thế dân tộc trên trường quốc tế... Và trong giai đoạn cách mạng mới, giá trị yêu nước được biểu hiện tập trung ở lý tưởng độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, giá trị của tinh thần yêu nước sẽ được đo bằng sự đóng góp thực tế cho công cuộc phát triển đất nước, rút ngắn khoảng cách với các nước tiên tiến... tránh nguy cơ tụt hậu xa hơn.

b. *Sự chuyển dịch giá trị yêu nước do tác động của bối cảnh toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế*

Tiếp biến văn hóa đa chiều, qua nhiều kênh là việc tất yếu khi mỗi quốc gia tham gia giao lưu, hội nhập. Điều này, trên nhiều khía cạnh đã tạo ra những động lực mới để văn hóa phát triển đa dạng, phong phú. Đồng thời, mở ra những kênh trao đổi học thuật với các quốc gia văn minh qua các phương thức khác nhau nhằm tạo ra con người Việt Nam mới có thể phát triển đất nước và hội nhập được với thế giới. Trong quá trình đó, bên cạnh những mặt “được” thì “mất” cũng không ít. Tình trạng suy thoái về tư tưởng, chính trị, đạo đức, lối sống có chiều hướng gia tăng. Môi trường văn hóa còn tồn tại tình trạng thiếu lành mạnh, ngoại lai, trái với thuần phong mỹ tục, tình trạng nhập khẩu, quảng bá, tiếp thu dễ dãi, thiếu chọn lọc sản phẩm văn hóa nước ngoài đã tác động tiêu cực đến đời sống văn hóa của một bộ phận nhân dân, nhất là lớp trẻ đúng như Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng Cộng sản Việt Nam nhận định: “*Toàn cầu hóa kinh tế tạo ra cơ hội phát triển nhưng cũng chứa đựng nhiều yếu tố bất bình đẳng, gây khó khăn, thách thức lớn cho các quốc gia, nhất là các nước đang phát triển*” [4, tr.73]. Như vậy, toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế đang tác động sâu sắc và đa chiều đến tư tưởng, tình cảm đạo đức và lối sống của xã hội trong đó có HS THPT. Việc định hướng giá trị sống cho HS để các em có ý thức, niềm tin, thái độ và hành động đúng đắn, tích cực đang là thách thức lớn đối với cả nhà trường, gia đình và cộng đồng. Trước hết, nên lựa chọn, xây dựng hệ giá trị cốt lõi cần hình thành ở HS THPT, phù hợp với xu thế xã hội đương đại đồng thời vẫn lưu giữ những giá trị tinh hoa truyền thống Việt Nam đang có nguy cơ bị mai một nhằm ngăn chặn và đẩy lùi sự xuống cấp về đạo đức xã hội, giảm nguy cơ hòa tan văn hóa.

c. Biểu hiện của giá trị yêu nước cần hình thành ở HS THPT

Ở độ tuổi THPT, các em cần thể hiện tình cảm với làng xóm, quê hương, đất nước, trân trọng, tự hào về những giá trị tốt đẹp của địa phương, đất nước mình, nỗ lực phấn đấu, rèn luyện bản thân vì danh dự cá nhân và quốc gia. Để góp phần bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam trong thời kì mới, khi còn là HS đang ngồi trên ghế nhà trường, các em phải luôn biết đoàn kết, sáng tạo, chia sẻ và yêu thương giúp đỡ lẫn nhau; không ngừng học tập, tu dưỡng, rèn luyện về mọi mặt: đức, trí, thể, mỹ để trở thành những công dân có ích cho Tổ quốc. Các em phải không những nâng cao tinh thần yêu nước và cảnh giác trước các âm mưu, hành động phá hoại của kẻ thù, tích cực tham gia luyện tập quân sự, tích cực tham gia các hoạt động đền ơn, đáp nghĩa ở địa phương, tuyên truyền, phát hiện những âm mưu, hành động phá hoại của các thế lực thù địch, sẵn sàng tham gia và vận động người khác làm nghĩa vụ quân sự bảo vệ Tổ quốc.

Ví dụ: HS tham gia thể hiện tài năng ở các lĩnh vực: Khoa học, thể thao, nghệ thuật, GD... trên diễn đàn quốc

tế, các em sẽ nỗ lực hết sức mình vì ước mơ và niềm tin được khẳng định giá trị và vị thế của bản thân, đồng thời khát vọng được khẳng định màu cờ, sắc áo quốc gia trên trường quốc tế. Trong cuộc sống hàng ngày, *yêu nước* thể hiện ở phong cách sống, ý thức bảo vệ môi trường sống, danh lam thắng cảnh, di tích lịch sử ở địa phương, quốc gia, ...; tham gia tích cực các đợt hưởng ứng phong trào như chống nạn ma túy, tuyên truyền giữ gìn môi trường, tránh xa tệ nạn xã hội, an toàn giao thông, hiến máu nhân đạo, học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh. Đối với việc thực hiện nhiệm vụ đột xuất (bảo vệ biển đảo), *yêu nước* thể hiện ở việc các em sẵn sàng ghi tên vào danh sách nhập ngũ, tuyên truyền về biển đảo quê hương,

2.3. Thiết kế chủ đề học tập giáo dục giá trị yêu nước cho học sinh trung học phổ thông

Trong CT GD THPT 2018, một số chủ đề học tập có thể lồng ghép giá trị yêu nước vào giảng dạy như: Cộng đồng các dân tộc Việt Nam (Lớp 10); Chiến tranh bảo vệ Tổ quốc và chiến tranh giải phóng dân tộc trong lịch sử Việt Nam (lớp 11); Lịch sử bảo vệ chủ quyền, các quyền và lợi ích hợp pháp của Việt Nam ở Biển Đông (Lớp 11); Cách mạng tháng Tám năm 1945, chiến tranh giải phóng dân tộc và chiến tranh bảo vệ Tổ quốc trong lịch sử Việt Nam (từ tháng 8 năm 1945 đến nay) (Lớp 12). Những chủ đề nêu trên có thể lồng ghép giá trị yêu nước vào quá trình giảng dạy. Để bắt nhịp với yêu cầu của CT GDPT 2018 không chỉ phát huy NL HS mà còn thể hiện được tính liên môn, tích hợp (Lịch sử và Địa lí) và vấn đề thời sự. Chúng tôi xin lựa chọn chủ đề “*Lịch sử bảo vệ chủ quyền, các quyền và lợi ích hợp pháp của Việt Nam ở Biển Đông (Lớp 11)*” để thiết kế minh họa.

Chủ đề

LỊCH SỬ BẢO VỆ CHỦ QUYỀN, CÁC QUYỀN VÀ LỢI ÍCH HỢP PHÁP CỦA VIỆT NAM Ở BIỂN ĐÔNG (Lớp 11. Thời gian: 2 tiết)

1. Mục tiêu của chủ đề

1.1. Năng lực

Yêu cầu cần đạt của chủ đề [5, tr.42,43,44].

- Xác định được vị trí của Biển Đông và vị trí của các đảo và quần đảo ở Biển Đông trên bản đồ.

- Giải thích được tầm quan trọng chiến lược của Biển Đông, các đảo và quần đảo về giao thông biển, vị trí chiến lược, nguồn tài nguyên thiên nhiên biển,

- Phân tích được tầm quan trọng chiến lược của Biển Đông đối với Việt Nam về quốc phòng, an ninh, về phát triển các ngành kinh tế trọng điểm.

- Giải thích được Việt Nam là Nhà nước đầu tiên xác lập chủ quyền và quản lí liên tục đối với hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa trong lịch sử.

- Trình bày được tình hình tranh chấp chủ quyền ở Biển Đông.

- Giải thích được chủ trương của Việt Nam giải quyết các tranh chấp ở Biển Đông bằng biện pháp hoà bình.

1.2. Phẩm chất

- Ý thức được sự cần thiết phải bảo vệ chủ quyền và trân trọng những thành quả đấu tranh bảo vệ chủ quyền, các quyền và lợi ích hợp pháp của Việt Nam ở Biển Đông.

- Tích cực, chủ động tham gia và vận động người khác tham gia các hoạt động xây dựng và bảo vệ Tổ quốc (bảo vệ chủ quyền biển đảo Việt Nam) bằng những việc làm cụ thể.

- Sẵn sàng thực hiện nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc, sẵn sàng tham gia đóng góp vào cuộc đấu tranh bảo vệ chủ quyền, chia sẻ và tuyên truyền những hiểu biết của mình với bạn bè, người thân.

* *Lưu ý hình thành và phát triển các NL:* Giải quyết vấn đề và sáng tạo; Hợp tác; Tìm kiếm, nghiên cứu và xử lý thông tin.

2. Phương pháp, hình thức tổ chức dạy học

- Vấn đáp.

- Giải quyết vấn đề, thảo luận nhóm.

3. Chuẩn bị

- *Đối với GV:* GV cần chuẩn bị: Lược đồ Đường cơ sở của Việt Nam (phóng to hoặc trình chiếu); Sơ đồ Các vùng biển và thềm lục địa của quốc gia ven biển; Sơ đồ Vị trí giàn khoan Hải Dương 981 của Trung Quốc đặt trái phép trong thềm lục địa và vùng đặc quyền kinh tế của Việt Nam; Sơ đồ Vùng biển thuộc chủ quyền của Việt Nam theo UNCLOS 1982; Video bài hát *Nơi đảo xa*; Một số tư liệu trích dẫn về biển đảo; Máy tính, máy chiếu; Giấy A0, bút màu, bút dạ.

- *Đối với HS:* Tìm hiểu kiến thức về lịch sử bảo vệ chủ quyền, các quyền và lợi ích hợp pháp của Việt Nam ở Biển Đông.

4. Hoạt động học

4.1. Khởi động

Giới thiệu về đơn vị bài học/chủ đề, bao gồm các phương pháp xác định mục tiêu cho HS.

- Bước 1: GV đưa ra một vài gợi ý hướng HS đến việc dự đoán chủ đề sẽ học là gì?

- Bước 2: HS trả lời xong, GV giới thiệu tên chủ đề: Lịch sử bảo vệ chủ quyền, các quyền và lợi ích hợp pháp của Việt Nam ở Biển Đông (kết hợp chiếu slide tên chủ đề và hình ảnh toàn vẹn lãnh thổ Việt Nam). GV có thể đưa ra một số câu hỏi mở, yêu cầu HS suy nghĩ, ví dụ:

Câu 1. Câu hỏi khái quát: Đất nước Việt Nam sẽ như thế nào nếu chúng ta không giữ vững được chủ quyền biển đảo do ông cha ta để lại?

Câu 2. Câu hỏi bài học: Vì sao hôm nay chúng ta phải tìm hiểu chủ đề Lịch sử bảo vệ chủ quyền, các quyền và lợi ích hợp pháp của Việt Nam ở Biển Đông?

Câu 3. Câu hỏi nội dung: Việt Nam có những vùng biển, đảo và quần đảo nào? Các em có thể làm gì để góp

sức mình vào công cuộc bảo vệ chủ quyền biển đảo quê hương?

- Bước 3: GV có thể gọi một số HS trả lời, cả lớp cùng trao đổi.

- Bước 4: GV chiếu sơ đồ thể hiện các nội dung cốt lõi và mục tiêu của chủ đề để HS có định hướng nhiệm vụ trong quá trình học tập.

- GV dẫn dắt vào bài mới: Biển Đông là biển duy nhất nối liền Ấn Độ Dương với Thái Bình Dương, có vị trí chiến lược quan trọng. Theo Công ước 1982, Biển Đông chứa đựng những tranh chấp có mức độ phức tạp nhất trên thế giới xoay quanh vấn đề chủ quyền, quyền tài phán với các vùng biển trên Biển Đông [6]. Vì vậy, trong quá trình đấu tranh bảo vệ toàn vẹn lãnh thổ, Việt Nam luôn đề cao việc bảo vệ chủ quyền, các quyền và lợi ích hợp pháp của Việt Nam ở Biển Đông.

4.2. Hình thành kiến thức

GV sử dụng tư liệu minh họa mang nội dung lịch sử giúp HS làm căn cứ giải quyết nội dung bài học; hướng dẫn HS cảm nhận giá trị yêu nước và giá trị GD. Đó là các tư liệu về xác lập chủ quyền của Việt Nam ở Biển Đông đối với hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa qua các thời kì bằng các thư tịch cổ: Phủ biên tạp lục, Đại Việt sử ký tục biên, Lịch triều hiến chương loại chí,...; Hoặc qua các bản đồ cổ: Toàn tập Thiên Nam tứ chí lộ đồ thư, Giáp Ngọ bình Nam đồ, Đại Nam nhất thống toàn đồ,... Ngoài ra, có thể sử dụng các văn bản hành chính cổ (châu bản triều Nguyễn) hoặc tư liệu của các nhà hàng hải, giáo sĩ phương Tây,...

GV khai thác kênh hình trong SGK kết hợp với hình ảnh được khai thác trên internet gần với hiện tại hơn, khai thác hợp lý các thư tịch cổ, các bản đồ cổ, các văn bản hành chính,... giúp HS nhìn nhận về sự kiện lịch sử một cách bao quát, có sự kết nối giữa hiện tại với quá khứ.

a) Xác định và tìm hiểu những vùng biển đảo và quần đảo thuộc chủ quyền Việt Nam (theo Công ước Liên hợp quốc về Luật Biển năm 1982).

- GV treo sơ đồ đường cơ sở thẳng của Việt Nam năm 1982 và sơ đồ Vùng biển thuộc chủ quyền của Việt Nam theo UNCLOS 1982 hoặc chiếu trên màn hình.

- Yêu cầu HS quan sát các sơ đồ và đọc tên các vị trí, ranh giới vùng biển và quần đảo thuộc chủ quyền của Việt Nam.

- GV xác định vị trí của đường cơ sở, nội thủy, lãnh hải, vùng tiếp giáp lãnh hải, vùng đặc quyền kinh tế, thềm lục địa,... trên sơ đồ và chốt lại:

Công ước 1982 là một bản hiến pháp về biển của cộng đồng quốc tế, có tính đến lợi ích của tất cả các nước trên thế giới và trù định toàn bộ các quy định liên quan đến các vùng biển mà một quốc gia ven biển có quyền được hưởng. Trên cơ sở đó, Luật Biển 2013 đã quy định về đường cơ sở, nội thủy, lãnh hải, vùng tiếp giáp lãnh hải,

vùng đặc quyền kinh tế, thềm lục địa, các đảo, quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa và quần đảo khác thuộc chủ quyền, quyền tài phán quốc gia của Việt Nam; hoạt động trong vùng biển Việt Nam; phát triển kinh tế biển, quản lý và bảo vệ biển, đảo.

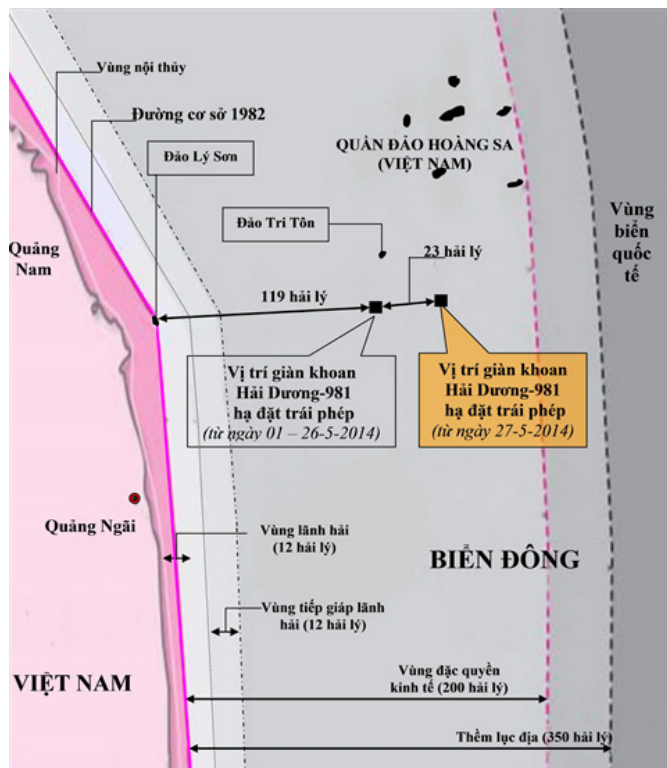
b. Tìm hiểu về vai trò của biển đảo trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay

GV tổ chức cho các nhóm HS tìm hiểu về vai trò của biển đảo trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay. HS có thể trình bày dưới các hình thức khác nhau như: tuyên truyền về biển đảo quê hương; hưởng ứng cuộc thi viết thư cho các chiến sĩ nơi đảo xa; xếp hình đất nước; sưu tầm chuyện kể về biển đảo quê hương chia sẻ với bạn bè;...[7, tr.110].

- GV cho HS xem Video bài hát *Nơi đảo xa*: Bài hát trữ tình sâu lắng vừa đắm thắm vừa thiết tha với giai điệu ngân nga theo từng cung bậc ngợi ca biển đảo của Tổ quốc, chứa đựng tâm tư, tình cảm và tỏ rõ ý chí kiên cường của người lính biển trước sóng gió bão giông. (Nguồn bài hát: <https://www.youtube.com/watch?v=xM1sPtRUqU>).

c. Làm rõ lịch sử bảo vệ chủ quyền biển đảo Việt Nam qua các thời kì

- GV yêu cầu HS quan sát các hình ảnh sau (xem Hình 1, Hình 2, Hình 3):

Hình 1: Vị trí hạ đặt và di chuyển trái phép giàn khoan Hải Dương-981 của Trung Quốc trong vùng biển Việt Nam (Nguồn: <http://tapchiqptd.vn/vi/bien-dao-viet-nam/vi-tri-ha-dat-va-di-chuyen-trai-phep-gian-khoan-hai-duong981-cua-trung-quoc-trong-vung-bien-viet-nam/5706.html>)

- GV hỏi: Dựa vào kiến thức đã học và những hình ảnh trên em có suy nghĩ gì về truyền thống yêu nước của dân tộc ta?

- HS nêu ý kiến và bày tỏ suy nghĩ của bản thân.

- GV kết luận về truyền thống yêu nước của nhân dân ta, nhận thức đúng về yêu nước sẽ chuyển thành niềm tin hay giá trị của mỗi cá nhân, từ đó giúp con người có hành vi đúng đắn.

d. Đề xuất một số hình thức, biện pháp đối với HS phổ thông cùng tham gia bảo vệ biển đảo quê hương.

- GV nêu vấn đề: Khi bàn về nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc, bạn An và Bình đưa ra hai ý kiến sau đây:

Ý kiến của An: Bảo vệ đất nước là nghĩa vụ của các lực lượng quân đội, công an và của người lớn. Học sinh thì chưa đủ năng lực để thực hiện nghĩa vụ đó.

Ý kiến của Bình: Nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc chỉ phải thực hiện khi có chiến tranh, còn trong thời bình thì chúng ta nên tập trung làm tốt nghĩa vụ xây dựng đất nước là đủ.

Em đồng ý/không đồng ý với ý kiến của bạn nào? Tại sao?

- HS trả lời.

Hình 2: Giàn khoan Hải Dương 981 của Trung Quốc (Nguồn: <https://dantri.com.vn/the-gioi/trung-quoc-keo-gian-khoan-hai-duong-981-xuong-bien-dong-1432260061.htm>)

Hình 3: Trung Quốc bồi đắp, xây dựng trái phép trên Đá Chữ Thập, thuộc Quần đảo Trường Sa – Việt Nam (Nguồn: <https://soha.vn/xam-pham-vung-bien-viet-nam-trung-quoc-dang-mang-tu-duy-banh-truong-luc-dia-ra-bien-2019080418465114.htm>)

- GV kết luận về việc cần phải tham gia bảo vệ chủ quyền biển đảo quê hương tùy theo sức lực và phù hợp với độ tuổi HS đồng thời tổ chức cho HS đề xuất các biện pháp.

- GV chia lớp thành các nhóm nhỏ, sử dụng phương pháp thảo luận nhóm kết hợp với kỹ thuật “khăn trải bàn”, yêu cầu mỗi HS ghi ý kiến đề xuất một số hình thức, biện pháp đối với HS phổ thông cùng tham gia bảo vệ biển đảo quê hương vào một góc tờ giấy A0.

- Sau đó, các thành viên trong nhóm thảo luận và ghi ý kiến đã thống nhất vào giữa tờ giấy A0.

- Các nhóm dán sản phẩm của nhóm mình trên lớp. Đại diện 1 - 2 nhóm trình bày kết quả, các nhóm còn lại góp ý, bổ sung.

- GV tổng kết các hình thức, biện pháp đối với HS phổ thông cùng tham gia bảo vệ biển đảo quê hương.

4.3. Luyện tập

GV củng cố bài học qua việc hỏi nhanh đáp nhanh và biên soạn một số câu hỏi dạng tư duy để HS suy nghĩ:

- GV tổ chức *Hỏi nhanh, đáp nhanh*

Câu 1. Lãnh hải của nước CHXHCNVN rộng bao nhiêu hải lí? Đáp án: 12 hải lí.

Câu 2. Công ước Luật biển của Liên Hợp quốc năm 1982 quy định có mấy loại đường cơ sở? Đó là đường cơ sở nào? Đáp án: Đường cơ sở thông thường và đường cơ sở thẳng.

Câu 3. Thời các vua nhà Nguyễn, Quần đảo Hoàng Sa có tên gọi là gì? Đáp án: Bãi cát vàng.

Câu 4. Trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và Đế quốc Mỹ, đảo nào được mệnh danh là “Địa ngục trần gian”? Đáp án: Côn Đảo.

Câu 5. Có một hòn đảo ở quần đảo Trường Sa mang tên người anh hùng của lực lượng Hải quân Việt Nam với những chiến công lẫy lừng trên đoàn tàu không số huyền thoại. Anh đã hy sinh trong một lần chuyển vũ khí, đạn dược chi viện cho Khánh Hòa trong cuộc tiến công chiến lược Tết Mậu Thân năm 1968. Hòn đảo đó mang tên là gì? Đáp án: Phan Vinh (Nguyễn Phan Vinh).

- GV biên soạn một số câu hỏi dạng tư duy, ví dụ:

Câu 1:

Phần giới thiệu:

Trong thời gian diễn ra triển lãm Polyphony: Southeast Asia (triển lãm nghệ thuật đương đại quy mô lớn đầu tiên của các nghệ sĩ Đông Nam Á tại Trung Quốc). Báo Tuổi trẻ Online ngày 10/11/2019 đã có cuộc trao đổi ngắn với nghệ sĩ Trần Lương về thông tin đang lan truyền trên mạng xã hội: *Nghệ sĩ Trần Lương yêu cầu người Trung Quốc “cắt đường lưỡi bò” trên bản đồ được in trên các poster và tài liệu của triển lãm này và phía Trung Quốc đã phải chấp thuận*. Cuộc hội thoại được anh chia sẻ: “Trước khai mạc triển lãm 12 ngày, khi anh còn ở Việt Nam, anh đã phát hiện minh họa khu vực Đông Nam Á được vẽ trên một bản đồ cách điệu trong poster của triển

lãm có hình lưỡi bò. Ngay lập tức, Trần Lương đã thông báo cho các nghệ sĩ chủ chốt ở các nước Đông Nam Á tham gia triển lãm lần này để kêu gọi họ sẽ cùng tẩy chay triển lãm nếu ban tổ chức đề poster có hình “đường lưỡi bò”. Sau đó anh đã ra điều kiện một cách cứng rắn với phía Trung Quốc rằng nếu không bỏ “đường lưỡi bò ra khỏi các poster và mọi tài liệu của triển lãm thì đoàn Việt Nam sẽ không tham gia”.

Phần hỏi:

- Em có nhận xét gì về hành động của nghệ sĩ Trần Lương?

Đáp án: A.....; B.....; C.....; D..... hoặc đáp án dạng tự luận.

Dựa trên bối cảnh được nêu ở phần giới thiệu trên, GV có thể thiết kế câu hỏi 2, 3, 4, 5,... theo dạng trắc nghiệm với đáp án A, B, C, D hoặc có thể biến đổi câu hỏi sang dạng tự luận để HS đưa ra ý kiến cá nhân đối với vấn đề được đặt ra. Ví dụ như: *Em có muốn chuyển tải thông tin trên cho nhiều người biết không? Vì sao? Nêu biện pháp gửi thông điệp của em?* Hoặc GV có thể đưa HS vào tình huống và đặt câu hỏi: *Nếu em ở trong hoàn cảnh của nghệ sĩ Trần Lương, sau khi phát hiện minh họa khu vực Đông Nam Á được vẽ trên một bản đồ cách điệu trong poster của triển lãm có hình lưỡi bò. Em sẽ hành động như thế nào? Vì sao?*

Qua việc nhận xét hành động của nghệ sĩ Trần Lương các em vừa nói lên được suy nghĩ của mình về vấn đề chủ quyền đồng thời sẽ định hướng được hành vi đúng đắn cần hướng đến nhằm trả lời câu hỏi “cần làm gì để phát huy giá trị yêu nước” trong tình hình hiện nay. Mặt khác, khi đọc hiểu câu hỏi kết hợp với các thông tin tranh ảnh cung cấp và đặt mình vào tình huống để trả lời, HS sẽ phát triển các năng lực học tập, đặc biệt là các năng lực tư duy bậc cao.

4.4. Vận dụng

- Chia sẻ với bạn bên cạnh:

Những tấm gương đã cống hiến, hi sinh, đấu tranh,... bảo vệ biển đảo quê hương qua các thời kì mà em biết.

Những việc em và các bạn đã và đang thực hiện thể hiện tinh thần yêu nước gắn với việc bảo vệ chủ quyền Biển đảo.

- Một số HS chia sẻ trước lớp.

4.5. Đánh giá và định hướng học tập tiếp theo

Kết thúc bài học, GV đưa ra các phương pháp giúp HS xác định xem các em đã đạt đến mục tiêu như thế nào.

- HS nêu cảm nhận sau tiết học và nội dung học tập mà các em ấn tượng nhất.

Sự thành công của bài dạy được đánh giá dựa vào:

+ Kết quả thu được từ sản phẩm của các nhóm HS;

+ Thái độ hợp tác và khả năng gắn kết nhóm của từng thành viên, khả năng thiết kế và xây dựng quy trình làm việc trong nhóm;

+ Kết quả đánh giá là sự tổng hợp của kết quả được

minh chứng bằng sản phẩm, quá trình làm việc của từng HS qua quan sát và sự nhận xét của GV.

- GV định hướng các nội dung cần tìm hiểu cho bài học sau.

3. Kết luận

Yêu nước không chỉ là một nét đẹp đạo đức, một nét văn hóa mà còn kết tinh thành giá trị bền vững, tiêu biểu hàng đầu của truyền thống bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam. Giá trị này làm nên sức sống của con người và dân tộc Việt Nam qua bao thăng trầm lịch sử. Do đó, trong thời kì đổi mới toàn diện đất nước, xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế hiện nay, đòi hỏi phải thường xuyên khơi dậy và phát huy giá trị yêu nước Việt Nam lên tầm cao mới.

Giá trị yêu nước được xác định và trình bày ở trên được xem là cốt lõi, cần hình thành ở HS THPT. Đó là

định hướng căn bản để các nhà GD thiết kế tích hợp, lồng ghép nội dung GD giá trị trong các môn học, chủ đề hay hoạt động GD cho phù hợp với đối tượng HS. Các hình thức và phương pháp GD giá trị ở trường THPT cần được lựa chọn và vận dụng linh hoạt, phù hợp với mục tiêu, điều kiện và nhu cầu người học. Trong đó, GD giá trị cho HS thông qua trải nghiệm các tình huống thực là con đường phù hợp và có hiệu quả cao. Thiết kế bài học minh họa là việc làm cần thiết để GV áp dụng thiết kế các bài giảng, là cơ sở quan trọng góp phần truyền tải các giá trị nói chung, giá trị yêu nước nói riêng vào bài học nhằm đáp ứng mục tiêu của CT GDPT, đặc biệt là các mục tiêu về phát triển năng lực và phẩm chất cho HS. Điều quan trọng là, qua các bài học, HS được thôi thúc suy nghĩ, hành động để thể hiện giá trị đó trong đời sống, muốn cống hiến cho Tổ quốc bằng những việc làm thiết thực.

Tài liệu tham khảo

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam, (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [2] Trần Ngọc Thêm, (2016), *Hệ giá trị Việt Nam - Từ truyền thống đến hiện đại và con đường tới tương lai*, NXB Văn hóa - Văn nghệ Thành phố Hồ Chí Minh.
- [3] Nguyễn Hồng Thuận, (8/2019), *Xác định hệ giá trị cốt lõi cần hình thành ở học sinh trung học phổ thông trong bối cảnh toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế*, Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam, số 20.
- [4] Đảng Cộng sản Việt Nam, (2006), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [5] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông môn Lịch sử (cấp Trung học phổ thông)*, Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.
- [6] Đào Xuân Tiên, (8/2016), *Chủ quyền, quyền chủ quyền biển đảo Việt Nam theo quy định của pháp luật*, Tạp chí Thông tin Đối ngoại.
- [7] Trần Thị Thanh Thùy (chủ biên), (2016), *Dạy học tích hợp phát triển năng lực học sinh*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.

PATRIOTIC EDUCATION THROUGH LEARNING TOPICS FOR HIGH SCHOOL STUDENTS

Le Thi Song Huong¹, Dang Thi Phuong²

¹ Email: songhuong1204@gmail.com

² Email: dangphuong221187@gmail.com

The Vietnam National Institute of Educational Sciences
52 Lieu Giai, Ba Dinh, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *Patriotic education for high school students is an important and urgent task, especially in the context of social and cultural degradation. It is necessary to identify that patriotism is a core value that needs to be formed in students, thereby developing appropriate education content and methods in order to overcome the situation that many students know about the patriotic values but do not act according to its standards. This article focuses on analyzing some basic points as well as illustrating patriotism through designing specific topics, aiming to answer the question: Which manifestations and actions need to be formed in high school students to demonstrate the patriotic values in the current context.*

KEYWORDS: Values; Patriotic values; high school students.